

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ПАНЧЕВО
ГРАДСКО ВЕЋЕ
БРОЈ: 11-05-06-23/2020-10
Веза број: XVI-20-320-21/2020
Панчево, 6.10.2020.

Градско веће града Панчева, на седници одржаној 6.10. 2020. године, разматрало је Предлог програма заштите земљишта од утицаја еолске ерозије подизањем пољозащитних појасева на територији града Панчева за 2020. годину, па је на основу чланова 46. и 66. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ број 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 – др. закон и 47/18) и чланова 59. и 98. став 3. Статута града Панчева („Службени лист града Панчева“ бр. 25/15 - пречишћен текст, 12/16, 8/19 и 16/19), донело следећи

ПРОГРАМ
ЗАШТИТЕ ЗЕМЉИШТА ОД УТИЦАЈА ЕОЛСКЕ ЕРОЗИЈЕ
ПОДИЗАЊЕМ ПОЉОЗАШТИТНИХ ПОЈАСЕВА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПАНЧЕВА
ЗА 2020. ГОДИНУ

Програмом заштите земљишта од утицаја еолске ерозије подизањем пољозащитних појасева на територији града Панчева за 2020. годину (у даљем тексту: Програм заштите), планирају се мере и активности на заштити обрадивог пољопривредног земљишта од штетног утицаја ветра, подизањем, обнављањем, одржавањем и заштитом постојећих пољозащитних (ветрозащитних) појасева, као и спречавањем ерозије земљишта другим антиерозионим мерама, на територији града Панчева у 2020. години, на локацијама дефинисаним „Главним пројектом подизања ветрозащитних појасева на територији општине Панчево“ који је 2008. године урадио Шумарски факултет Универзитета у Београду. Програм заштите представља наставак мера и активности, спроведених у периоду од 2010. до 2019. године, односно наставак мера и активности дефинисаних наведеним главним пројектом.

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

I Разлози за доношење Програма заштите

A. Степен угрожености пољопривредног земљишта на територији града Панчева

Војводина је један од најобешумљенијих регија Европе (Европа око 14% површине под шумом, Војводина око 6%). Ситуација на територији града Панчева је још неповољнија - површина под вишегодишњим биљним врстама и шумом је око 2%.

Еолска ерозија (штетан утицај ветра) је процес у коме се ваздушним кретањем одвајају честице плодног земљишта са пољопривредних површина (чиме се плодност земљишта смањује) и транспортују и таложе на другом месту (на уређеним јавним површинама, објектима, саобраћајницама, каналима, водотоцима и другим местима где представљају

сметњу).

Плодно земљиште практично је необновљив природни ресурс, будући да се изузетно споро обнавља. Стварање хумуса дебљине 20-25 сантиметара одвија се у времену од 2 до 7 хиљада година, док се еолском ерозијом (под дејством снажног ветра) исти слој хумуса може разорити за 10 до 30 година. Услед климатских промена које се данас одвијају (глобално загревање) промене су метеоролошке прилике, па су на територији града Панчева могући и ветрови са снагом и брзинама које до сада бележимо само изузетно, а тада исти овај слој хумуса може да нестане за неколико дана или чак неколико часова.

Пошумљавањем, односно садњом вишегодишњих и дрвенастих биљака, на природан, сигуран, трајан и ефикасан начин, смањује се брзина и снага ветра у ширем подручју, што смањује одвајање честица плодног земљишта са ораница. Не постоји други начин борбе против еолске ерозије, будући да садња једногодишњих култура везује плодни слој земљишта само док вегетација траје. Од момента жетве до фазе поновног раста следећих култура, земљиште (велики део времена) остаје незаштићено.

Пољозаштитни појасеви отежавају пренос семена коровских биљака са запуштених површина на обрадиво земљиште, а одвајају и површине третиране пестицидима и другим агротехничким и хемијским средствима од осталих и од насељених површина. Такође одвајају путеве на којима саобраћају возила са унутрашњим сагоревањем (а која испуштају тешке метале и штетне гасове) од површина на којима се врши производња хране.

Шумски појасеви имају и друга бројна корисна дејства - редукују температуре и влажност ваздуха и тла, односно поправљају микроклиму у ширем подручју где се налазе, спречавају исушивање, везују земљиште кореновим системом, штите усеве од полагања услед ветра, зими штите путеве од снежних наноса, апсорбују атмосферске и бујичне воде, представљају физичку препреку ерозији земљишта услед вода, представљају станиште за животињске врсте које редукују број пољских штеточина и инсеката, а такође филтрирају ваздух и битно поправљају квалитет ваздуха повећањем нивоа кисеоника. Веће површине под шумом услов су и за развој ловства, а такође служе за рекреативне активности становништва. Дрвна маса користи се као сировина или еколошки прихватљиво гориво.

Еколошка угроженост грађана Панчева повећана је у односу на остатак АП Војводине и Републике Србије, због недовољних површина под шумом као и услед неповољне индустријске структуре (велики проценат загађивача у односу на укупну привредну инфраструктуру). Такође, Делиблатска пешчара, граду најближа већа пошумљена површина (по налазима стручњака настала деловањем еолске ерозије) упркос пошумљавању, и даље се шири. Климатске промене последњих деценија за последицу имају неравномеран распоред падавина (дуги сушни периоди са кратким али катастрофалним кишама или градом), високе температуре у већем делу године, исцрпљивање и деградацију плодног земљишта са повећањем киселости (ацидификација) и опадањем нивоа органског угљеника у саставу земљишта. Све ово појачава потребу да се и на микронивоу учине значајни напори. Град Панчево не располаже довољним површинама земљишта за садњу шума, па пољозаштитни (ветрозаштитни) појасеви, чије је подизање могуће поред јавних и некатегорисаних путева, канала, водотока и на другим јавним површинама друге намене, представљају идеалан облик повећања површина под вишегодишњим биљним културама.

Подизање мреже пољозаштитних појасева дакле, не само што спречава нестанак плодног

слоја земљишта са обрадивих површина, већ поправља укупно стање стабилности еко система и поправља биодиверзитет. Шумски појасеви предуслов су за одржање еко система чије повлачење или нестанак се директно одражава и на хуману популацију.

Исто тако, противерозионе мере на пољопривредном земљишту могу бити и успостављање травнатих терена, ниског растиња или чак објеката од чврстог или лаког природног материјала, који везују плодни слој земљишта на месту, чувају га за неку наредну употребу, а препреке начињене од објеката односно ограда или других баријера штите од наноса снега на саобраћајнице али истовремено и штите од еолске ерозије.

Б. Правни основ

Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“ број 88/10) пошумљавање у Војводини дефинисано је као апсолутни приоритет.

Правне претпоставке за израду овог Програма заштите су:

1. Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“ бр. 62/06, 65/08 - др. закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18 – др. закон)

Уређује планирање, заштиту, уређење и коришћење пољопривредног земљишта као добра од општег интереса, а посебно заштиту пољопривредног земљишта, појам ерозије, противерозионе мере, надлежност локалне самоуправе у фази утврђивања, спровођења и контроле противерозионих мера, обавезу локалне самоуправе да за подручја подложна, нападнута или угрожена еолском ерозијом, утврди програм заштите земљишта од еолске ерозије подизањем пољозаштитних појасева, вишегодишњих усева и засада;

Исти закон такође дефинише финансирање мера заштите, а самим тим и противерозионих мера - одређује да трошкове спровођења противерозионих мера сnose лица чије се пољопривредно земљиште штити овим мерама, а земљиште у државној (јавној) својини штити се на основу Годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта који уз сагласност надлежног министарства у влади РС доноси надлежни орган локалне самоуправе.

2. Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини на територији града Панчева за 2020. годину („Службени лист града Панчева“ број 46/20), (у даљем тексту: Годишњи програм)

Овај Годишњи програм донет је на седници Градског већа града Панчева одржаној 04.08.2020. године (бр. II-05-06-14/2020-53) уз прибављену претходну сагласност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде - Управа за пољопривредно земљиште бр. 320-51-5563/2020-14 од 03.08.2020. године. Његова примена укључује подизање пољозаштитних појасева као једну од важнијих активности.

3. Одлука о буџету града Панчева за 2020. годину („Службени лист града Панчева“ бр. 40/19, 2/20, 6/20 и 48/20)

Овом одлуком Скупштина града Панчева определила је средства у висини од 10.000.000,00 динара и то:

- на разделу 4. Градска управа, Програмска класификација 0101 Програм 5 - Пољопривреда и рурални развој, 0101-П2 Пројекат: Пољозаштитни појас на територији града Панчева, функција 421 Пољопривреда, позиција 129, економска класификација 424 Специјализоване услуге

Приликом израде овог Програма заштите коришћени су и следећи документи:

1. „Главни пројекат подизања ветрозаштитних појасева на територији општине Панчево“ (у даљем тексту: Главни пројекат) који је урадио Шумарски факултет Универзитета у Београду. Овај пројекат израђен је 2008. године, и спроводи се фазно, тако што се, у складу са финансијским могућностима града, сукцесивно израђују Извођачки пројекти за поједине деонице или групе деоница, као извод из Главног пројекта који даје прецизне инструкције за извођење радова. До сада су радови спровођени на основу Извођачких пројеката, урађених за 2010, 2010/11. и 2015. годину. Извођачки пројекат за 2015. годину још није исцрпљен и може се користити као основа за извођење радова и у 2020. години.

2. Закон о путевима („Службени гласник РС“ бр. 41/18 и 95/18 – др. закон)

Уређује правни положај; услове, начин управљања, заштите и одржавања; изворе и начин финансирања; посебне услове за изградњу и реконструкцију; инспекцијски надзор над јавним путевима.

Пољозаштитни појасеви подижу се углавном у зони путног појаса или непосредно уз путеве, канале, водотоке или на другим јавним површинама које служе бољем коришћењу обрадивог пољопривредног земљишта.

Овај закон дефинише категоризацију јавних путева, даје појмове некатегорисаног пута, потребне прегледности на раскрсници, заштитног појаса пута, као и начин садње растиња у заштитном појасу пута или у близини пута.

Правила за постављање растиња у близини пута прописана су и Одлуком о општинским путевима и улицама на територији града Панчева, („Службени лист града Панчева“ број 7/20), Одлуком о некатегорисаним путевима на територији града Панчева („Службени лист града Панчева“ број 19/17) и Одлуком о уређењу саобраћаја на територији града Панчева („Службени лист града Панчева“ бр. 8/19 и 34/19).

3. Оснивачки акт и Статут ЈКП “Зеленило” Панчево

Чланом 10. ст. 1. тач. 4. Одлуке о усклађивању Одлуке о задржавању права и обавеза оснивача над Јавним комуналним предузећима која су настала поделом Јавног комуналног предузећа “Стандард” Панчево са Законом о јавним предузећима („Сл. гласник РС“ бр. 15/16) („Службени лист града Панчева“ број 6/17 - пречишћен текст), одређено је да је претежна делатност ради обављања делатности од општег интереса ЈКП “Зеленило” Панчево **услуга уређења и одржавања околине**, а у ставу 3. истог члана наведено је да Јавно предузеће **може** без уписа у регистар да врши **и друге делатности** које служе обављању делатности **од општег интереса**, уколико за те делатности испуњава услове предвиђене законом.

Чланом 19. Статута ЈКП “Зеленило” Панчево („Службени лист града Панчева“ број 11/17 - пречишћен текст) прописано је да је претежна делатност овог предузећа ради обављања делатности од општег интереса, уписана у Агенцији за привредне регистре: **вршење услуге уређења и одржавања околине**, а такође је регистровано и за гајење осталих вишегодишњих биљака, **гајење садног материјала, гајење шума и остале шумарске делатности, услужне делатности у вези са шумарством...**

Оба ова акта омогућавају да Јавно комунално предузеће “Зеленило” Панчево буде Извршилац радова, односно да обави све радње на подизању пољозаштитних појасева које су овим Програмом заштите дефинисани.

II Постојеће стање

Површине обрађене у Главном пројекту попуњавају се садницама сваке године и ситуација на територији града Панчева што се тиче покривености вишегодишњим растињем постепено се поправља. Ипак, треба поменути да се одређени број садница услед природних фактора није примио а присутан је и негативни утицај дивљих животиња, домаћих животиња које нису под контролом, као и људски фактор, посебно услед паљења остатака усева, немара али и крађе садница.

Поред нових локација (на којима није било извођења радова) предвиђа се рад и на раније обрађеним локацијама (попуна пољозаштитних појасева) изведених у ранијим фазама радова (тамо где резултат није постигнут).

Сеча вишегодишњих дрвенастих биљака смањена је увођењем Пољочуварске службе али још увек се одвија а недостаје индивидуално подизање пољозаштитних појасева (власници приватних кат.парцела намењених пољопривредној производњи не занављају и не подижу нове засаде, будући да би тако смањили своје обрадиве површине намењене меркантилним једногодишњим засадима). Ситуација није битно боља ни на површинама у власништву већих пољопривредних предузећа или произвођача.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ

А) Заштита функције земљишта

Подизање пољозаштитних (ветрозаштитних) појасева на новим локацијама (тамо где их раније није било), посебно на аеродираним теренима и теренима отвореног вегетационог склопа, треба да допринесе бољем искоришћењу обрадивог земљишта уз све бенефите које зелени појас доноси у еколошком и биолошком смислу.

Б) Заустављање деградације земљишта

Попуна пољозаштитних (ветрозаштитних) појасева тамо где они постоје, уз примену мера неге и заштите, као и забрана или битно умањење сече односно девастације постојећих пољозаштитних појасева, треба да заштити постојеће вишегодишње зелене површине. Мере забране сече спровести у складу са надлежностима дефинисаним законима уз учешће органа града Панчева у границама њихових овлашћења.

Ц) Обнављање деградираних земљишта

Подизање пољозаштитних (ветрозаштитних) појасева до оптималног нивоа на девастираним парцелама, укључујући и парцеле на којима су спроведене мере рекултивације земљишта (бивше дивље депоније, локације са којих су уклоњени објекти, слатине, друго неплодно земљиште, активним мерама мелиорације преведено у обрадиво земљиште) треба да поправи квалитет површина у граду Панчеву које су тренутно ван функције.

ПЛАН РАДОВА НА ВЕТРОЗАШТИТНИМ ПОЈАСЕВИМА У 2020.ГОДИНИ

I. Заснивање нових ветрозаштитних појасева према постојећој пројектној документацији

1. к.о. Банатски Брестовац - Плочица

Ветрозаштитни појас ББ 29а (Банатски Брестовац - Пличица) је нови обострани дворедни појас дуж општинског пута. Дужина појаса је 2.300 м у једном правцу. Број садница потребних за садњу је : 1500 ком Сибирског бреста (*Ulmus sibirica*) и 1500 ком Јасена (*Fraxinus sp.*) са друге стране. Површина која би се косила износи 4.6 хектара. Неопходни су додатни радови ,у смислу чишћења терена (рад утоваривача), обележавање терена од стране геодетске куће , постављање стубића , рад комбија, одвоз земље при нивелацији терена.

- 2. к.о. Долово – Мраморак Д 16** Планиран је нов обострани појас, дужине од 3.800м, површина за кошење износила би 7.6 хектара . Од садног материјала усађен би био 1980 ком Јавора и 1980 ком пољског јасена. На овом појасу би се такође радило чишћење терена, одвоз земље, терен би се обележио стубићима као припрема за садњу.

II. Одржавање постојећих ветрозаштитних појасева

Постојеће одржавање обухватило би мере већ усађених и старијих садница у ветрозаштитним појасевима. Мере би обухватиле следеће радове:

- попуњу ветрозаштитних појасева садницама исте врсте
- заливање младих садница
- орезивање-издизање крошњи старијих садница
- кошење ветрозаштитних појасева
- сеча сувих и деградираних стабала

Одржавање обухвата следеће локације:

1. к.о. Панчево:

Ветрозаштитни појас П-5 Панчево - Баваниште са површином 6.6 ха, планирано је кошење и попуна 200 ком садница *Ulmus sibirica*.

2. к.о. Банатски Брестовац:

Ветрозаштитни појас ББ -25 Банатски Брестовац - Омољица са површином 5.2 ха, планирано кошење и попуна 100 ком садница *Ulmus sibirica*.

Ветрозаштитни појас ББ-29 Банатски Брестовац – Баваниште са површином 4.7 ха, планирано кошење и попуна 400 ком садница *Ulmus sibirica*.

3. к.о. Омољица:

Ветрозаштитни појас О-1а Омољица - Старчево са површином 2.4 ха планирано кошење и попуна 50 ком садница *Ulmus sibirica*.

Ветрозаштитни појас О -1б Омољица - Иваново са површином 3.6 ха планирано је кошење

4. к.о. Банатско Ново Село:

Ветрозаштитни појас БНС-10 Банатско Ново Село - Долово са површином од 2.5 ха, планирано је кошење

Ветрозаштитни појас БНС- 30 Банатско Ново Село – Владимировац са површином 5.2 ха планирано је кошење и попуна 250 ком садница *Ulmus sibirica*.

Ветрозащитни појас БНС-49 Банатско Ново Село – Нови качаревачки пут кошење површине од 8.1 ха и попуна 100 ком садница *Ulmus sibirica* на местима где су власници њива повадили или оштетили саднице

5. к.о. Долово:

Ветрозащитни појас Д-52 Долово - Стари Тамиш са површином 9.3 ха, планирано је кошење и попуна 700 ком садница *Ulmus sibirica*.

Ветрозащитни појас Д-54 Долово - Банатско Ново Село са површином 8.2 ха, планирано је кошење

6. к.о. Јабука:

Ветрозащитни појас Ј-14 Јабука – стари црепајачки пут са површином 1.9 ха, планирано је кошење

Ветрозащитни појас Ј-21 Јабука – Глогоњ са површином 4.3 ха ,планирано је кошење и попуна 100 ком садница *Ulmus sibirica*.

7. к.о. Качарево:

Ветрозащитни појас К-30 Качарево – стари црепајачки пут са површином 2.6 ха планирано је кошење и попуна 200 ком садница *Ulmus sibirica*.

8. к.о. Глогоњ:

Ветрозащитни појас Г-6 Глогоњ –Сефкерин са површином 0.5 ха, планирано је кошење и попуна 360 ком садница *Ulmus sibirica*.

III. Израда пројектне документације за нове ветрозащитне појасеве на атарским путевима који нису обухваћени постојећом пројектном документацијом

Напомена: Планирана наведена количина садног материјала за попуна постојећих појасева јесте количина садног материјала која је,услед сушног вегетацијског периода, или физичког оштећења од стране власника суседних парцела, стардала у току вегетације. Међутим, у јесењем периоду ,односно током октобра и новембра, услед паљења стрњике на њивама дошло је до пожара који се проширио и на ветрозащитне појасеве. Пошто су се наведени пожари десили након периода вегетације, тачне размере штете није могуће утврдити до пролећа, то јест почетка нове вегетационе сезоне и листања садница. Из наведеног разлога, број садница који је потребан за попуна ветрозащитних појасева може бити знатно већи од броја наведеног у плану

МЕРЕ

Поред мера садње вишегодишњих дрвенастих и других биљних врста на начин како је предвиђено Извођачким пројектом, уз мере неге, одржавања и заштите, битно је спроводити и следеће мере:

А) Едукација

Посебно је битно да локално становништво разуме значај пољозащитног појаса како за

људе, за екосистем, за пољопривредну производњу, тако и за власнике или закупце пољопривредних парцела на којима се врши пољопривредна производња.

Едукација је усмерена како на власнике и закупце пољопривредних парцела, тако и на становништво насељених места на територији града Панчева, школску децу, запослене у месним заједницама, чланове задруга и запослене у пољопривредним предузећима.

Тако ће се спречити неконтролисана сеча без обнове ових појасева, првенствено од стране пољопривредних произвођача који су повремено то чинили због повећања површине коју обрађују или због лакшег приступа свим деловима својих парцела.

Засебну целину напора на овом пољу чини рад на повезивању људи из месних заједница са пољочуварима, припадницима Комуналне милиције, пољопривредне, ветеринарске или друге инспекције, и власника или закупца пољопривредних парцела.

Б) Финансирање

Овај Програм заштите није основ за плаћање Извршиоцу радова, нити садржи било које финансијске одреднице.

Исплата средстава Извршиоцу радова вршиће се након верификације обима и квалитета радова, на основу посебног решења Градоначелника града Панчева, и биће дефинисана у складу са **решењима о плану извршавања буџета и одређивања обима расхода директних и индиректних корисника буџетских средстава у одређеном периоду** (квоте) која квартално доноси Секретаријат за финансије Градске управе града Панчева. Динамика и обим реализације горе програмираних радова зависиће искључиво од прилива средстава у буџет града Панчева.

В) Праћење

Посебно је битна активност на одржавању засада у првој години (и нега и заштита и чување) а секундарно и у првих пет година након подизања засада. Одговорност за ове фазе у подизању пољозаштитних појаса једнако почива и на Граду, али и на Извршиоцу радова као и вршиоцу Стручног надзора.

Праћење рада ЈКП „Зеленило“ вршиће Комисија за потврђивање извршених радова на подизању пољозаштитних појасева на територији града Панчева у 2020. години коју ће образовати Градоначелник града Панчева, ради стручног надзора над спровођењем Извођачког пројекта, радова на терену као и техничко-финансијске документације потребне за исплату средстава опредељених буџетом за ову намену.

Г) Извршилац радова

ЈКП „Зеленило“ Панчево основано је првенствено за послове уређења и одржавања околине, али у складу са Статутом ЈКП „Зеленило“ Панчево („Службени лист града Панчева“ број 11/17 - пречишћен текст) стручно, кадровски, технички и материјално опремљено је и за вршење послова из овог Програма заштите, а његови запослени поседују потребне извођачке лиценце за ту врсту радова.

Одлуком о буџету града Панчева за 2020. годину („Службени лист града Панчева“ бр. 40/19, 2/20, 6/20 и 48/20) Скупштина града Панчева **определила је средства** за извршење предметних радова **путем ЈКП „Зеленило“ Панчево** (налазе се на позицији 129. економска класификација 424 “Специјализоване услуге”). Стога ће Извршилац радова из овог Програма заштите бити ЈКП „Зеленило“ Панчево.

Д) Сарадња

ЈП "Урбанизам" Панчево је управљач општинских путева на територији града Панчева, па је сарадња са овим предузећем од изузетног значаја, будући да се радови изводе у путном појасу, у заштитној зони пута или непосредно уз ову зону.

Исто важи и за потребу сарадње са управљачима осталих путева (државних путева другог реда) уз које се такође на појединим деоницама изводе радови.

Овај Програм заштите примењиваће се заједно са постојећим Главним пројектом и Извођачким пројектима.

Доставити: Секретаријату за пољопривреду, село и рурални развој Градске управе града Панчева и ЈКП „Зеленило“ Панчево.

У Панчеву, 06.10. 2020. године

ГРАДОНАЧЕЛНИК
ПРЕДСЕДНИК ГРАДСКОГ ВЕЋА
Александар Стевановић